

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/170467,W-audycji-Przystanek-Historia-w-Polskim-Radiu-o-83-rocznicy-sowieckiej-agresji-n.html>
06.05.2024, 03:55

W audycji „Przystanek Historia” w Polskim Radiu o 83. rocznicy sowieckiej agresji na Polskę - 14 września 2022

Program I Polskiego Radia, godz. 19.30

„Przystanek Historia” w Polskim Radiu

Sowiecka inwazja na Polskę

17 września 1939 roku Związek Sowiecki napadł na Polskę. Na wschodnie tereny II RP wkroczyła Armia Czerwona. 23 sierpnia 1939 roku w Moskwie Sowietnicy podpisali z III Rzeszą pakt o nieagresji, do którego dołączono tajny protokół. Jest on znany jako pakt Ribbentrop-Mołotow, a jego ustalenia dotyczyły podziału wpływów między Niemcami a Związek Sowiecki.

Szef propagandy Dowództwa Obrony Warszawy płk. Wacław Lipiński mówił wówczas w Polskim Radiu, że „Rosja po prostu uwierzyła, że my jesteśmy już wykończeni przez Niemców”.

– Myślę, że to były trafne słowa. To, co wydarzyło się 17 września, musimy postrzegać w kontekście tego, że punktem wyjścia był pakt Ribbentrop-Mołotow i powinniśmy patrzeć na wybuch II wojny światowej jak na moment, w którym dwa imperialne mocarstwa dzielą między siebie strefy wpływów w Europie Środkowo-Wschodniej – mówi w Programie 1 Polskiego Radia dr hab. Filip Musiał, dyrektor Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie. – Wojna rozpoczęła się od agresji niemieckiej na Polskę, ale współodpowiedzialnym za jej wybuch był Józef Stalin i Związek Sowiecki – dodaje.

– Stalin zwleka z atakiem na Polskę z co najmniej dwóch przyczyn, chce się przekonać, że alianci zachodni nie wypełnią swoich zobowiązań, czyli chce mieć pewność, że Francja i Wielka Brytania nie uderzą w III Rzeszę Niemiecką, co ułatwiłoby obronę RP. Z drugiej strony dążył do tego, by zamknąć konflikt graniczny z Japonią i dopiero wraz z podpisaniem rozejmu z 16 września, podjęta zostaje decyzja o agresji na Polskę, która była równorzędna z tą, którą 1 września przeprowadzili Niemcy – opowiada gość Jedynek.

Związek Sowiecki, Niemcy a Polska

Niemiecka inwazja na Polskę w 1939 roku rozpoczęła się 1 września. Rosjanie włączyli się do wojny 17 września. Wspólny atak na Polskę został przez Niemcy i Związek Radziecki wcześniej zaplanowany. Polska znalazła się w kleszczach dwóch imperialnych państw. Jakie to miało konsekwencje? – *Z jednej strony możemy powiedzieć o faktach, że Polska została podzielona między okupanta niemieckiego i sowieckiego. (...) Początkowo część II RP znalazła się pod wpływami litewskimi, później Litwa została pozbawiona suwerenności i włączona do Związku Sowieckiego, a więc nastąpił czas okupacji sowieckiej i niemieckiej* – wyjaśnia dr hab. Filip Musiał. – *Zarówno niemiecki i sowiecki okupant ukierunkowywał swoje działania przede wszystkim w stronę elity politycznej i artystycznej, by pozbawić Polskę warstwy, która mogłaby być przywódczą. Rozpoczął się proces grabieży polskiego majątku i gospodarczego drenowania ziem polskich* – podkreśla historyk.

W audycji przypomniano, że 1 września 2022 r. został opublikowany raport określający wartość reparacji za II wojnę światową. Reparacji, które Niemcy powinny wypłacić Polsce. W przestrzeni publicznej pojawia się też pytanie o reparacje ze strony Rosji, która jest spadkobiercą Związku Sowieckiego.

Dr hab. Filip Musiał zaznacza także, jak ważna jest edukacja Zachodu dotycząca wydarzeń z 1939 roku. – *Wiedza o wydarzeniach '39 roku, jeśli chodzi o agresję sowiecką na Zachodzie jest niewielka. Zachód został dotknięty działaniami niemieckiej III Rzeszy i na niej się koncentruje, nie do końca rozumiejąc, co stało się udziałem takich państw, jak Polska, Litwa, Łotwa, Estonia w roku '39 i w latach kolejnych.*

W audycji także:

- **[Książka „Ukradzione dzieciństwo” Tomasza Łabuszewskiego o dzieciach - ofiarach II wojny światowej](#)**

Druga wojna światowa w sposób szczególny dotknęła dzieci. Wybuch II wojny światowej odebrał im dzieciństwo i przypisał różne, nieraz tragiczne role i losy. Tym rzadko podejmowanym tematem zajął się dr Tomasz Łabuszewski, p.o. dyrektora Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie. Najpierw [w wystawie pt. „Ukradzione dzieciństwo”](#), która w 2019 roku podróżowała po Polsce. Teraz ukazał się [album pod tym samym tytułem](#). – Pomysł, żeby przygotować najpierw wystawę, później album, sięga początku lat 90., kiedy zbierałem relacje dotyczące konspiracji antykomunistycznej. (...) Od tego czasu chodził za mną pomysł pokazania traumy wojennej oczami dzieci – mówi dr Łabuszewski. Spotkanie z dr Tomaszem Łabuszewskim podczas Jesiennych Targów Książki w Warszawie w Arkadach Kubickiego w sobotę 18 września 2022 r. o godz. 12.00.

- **Uroczystości pogrzebowe polskich więźniarek KL Ravensbrück-Fürstenberg.** Gościem audycji była Barbara Piotrowska, była więźniarka obozu Ravensbrück. Wraz z mamą jako dziewięcioletnia dziewczynka trafiła do obozu

koncentracyjnego Ravensbrück w pierwszych dniach października 1944 roku i przebywała tam dwa miesiące, a następnie została wywieziona do pracy w gospodarstwie rolnym. Barbara Piotrowska działa również w Warszawskim Klubie byłych Więźniarek KL Ravensbrück oraz w Międzynarodowym Komitecie Ravensbrück. Ravensbrück to najcięższy i najokrutniejszy obóz koncentracyjny dla kobiet w czasie II wojny światowej, położony ok. 80 km od Berlina. Przebywało tam ok. 130 tys. kobiet i dzieci z blisko 30 krajów. Najwięcej było tam polskich więźniarek – ok. 40 tys. Najwięcej Polek zostało poddanych pseudoeksperymentom medycznym. Barbara Piotrowska uczestniczyła w pochówku prochów 45 więźniarek, których urny znajdowały się na cmentarzu w Fürstenbergu od 1942 roku. – *Ta uroczystość jeszcze raz przypomniła o okrucieństwach II wojny światowej oprawców niemieckich. Nie wolno zapomnieć, o tym, co doprowadziło do wojny, przede wszystkim nienawiść i chore ambicje, trzeba się przed tym bronić* – mówi Barbara Piotrowska. – *Nasze wspomnienia byłych więźniarek i więźniów innych obozów na tle wojny na Ukrainie wracają* – dodaje.

- **Było, będzie: wydarzenia organizowane przez IPN oraz wybrane publikacje na portalu przystanekhistoria.pl.**

„Gra Szyfrów” na targach PAX WEST: Pax West to kolejna odsłona największych międzynarodowych targów twórców gier i przedstawicieli z branży gamingowej. Podczas tegorocznego eventu, który odbywał się w dniach 2-5 września 2022 roku w Seattle, Biuro Nowych Technologii IPN było jednym z wystawców. – Gra szyfrów pozwala wcielić się młodym ludziom w bohaterów polskiej kryptologii. – *To jest niesamowity moment, żeby w tej wirtualnej rzeczywistości odkryć pasję i miłość do swojego kraju* – mówiła Magdalena Hajduk, dyrektor BNT IPN. Decyzją Ministra Edukacji i Nauki Przemysław Czarnka „Gra Szyfrów” do końca bieżącego roku kalendarzowego zostanie dodana do programu nauczania jako treści rekomendowane.

#Archiwum Zbrodni – konferencja prasowa w Kwidzynie – inicjująca projekt #Archiwum Zbrodni. W Kwidzynie odbyła się konferencja prasowa prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr. Karola Nawrockiego inicjująca projekt #archiwumzbrodni – czyli podejmowania na nowo śledztw w sprawie zbrodni z okresu lat 80. XX wieku. Konferencja odbyła się w ramach obchodów 40. rocznicy „Krwawej soboty” w Kwidzynie, czyli pacyfikacji protestu internowanych w Ośrodku Odosobnienia. Pacyfikacja z 14 sierpnia 1982 roku znalazła finał w Sądzie Wojewódzkim w Elblągu, jednak na ławie oskarżonych nie zasiedli bestialscy sprawcy pobicia, lecz kilku internowanych, dotkliwie rannych tego dnia.

16 września 2022 w Muzeum Kazimierza Pułaskiego w Warce o godz. 13.00 odbędzie się uroczyste otwarcie wystawy „Ramię krzep, Ojczyźnie służ” z udziałem prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego z okazji 135. rocznicy powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce. Zwiedzający będą mieli okazję zobaczyć ok. 400 artefaktów z prywatnych zbiorów w Stanach Zjednoczonych.

Artykuły na portalu [Przystanek Historia](#) - zaprasza sekretarz redakcji portalu Jarosław Tęśiorowski. - *We wrześniu IPN, a więc i portal PH przypominają o dokonanej przez Niemców jesienią 1939 roku zbrodni pomorskiej. [Tekst Izabeli Mazanowskiej, Moniki Tomkiewicz i Tomasza Cerana pt. „Zbrodnia pomorska 1939 roku”](#), to materiał wyjściowy. Równoległe publikujemy artykuły o przypadkach niemieckiego bestialstwa. Wyzwaniem, jakie stawia sobie IPN, jest upamiętnienie ofiar wszystkich niemieckich mordów i prześladowań z tamtego okresu”.*

Audycja powstaje we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej i portalem IPN [przystanekhistoria.pl](#).

POSŁUCHAJ

[Poprzednia audycja: „Przystanek Historia”, 22 czerwca 2022.](#)

[Odcinki archiwalne na portalu \[przystanekhistoria.pl\]\(#\).](#)

Następny odcinek audycji 28.09.2022 o godzinie 19:30.

* * *

Cykl audycji „Przystanek Historia” jest realizowany wspólnie przez Instytut Pamięci Narodowej i Program I Polskiego Radia. Rozmowy poświęcone są ważnym wydarzeniom, które wpłynęły na dzieje Polski w XX wieku oraz ludziom, którzy tę historię t